

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΟΥΣΟΥΛΑΚΟΥ

Τ. Τακτικού Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἀριστοτελείῳ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης,
Ὅμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Παντείου Πανεπιστημίου,
ἐπιτίμου δικηγόρου.

ΤΟ ΛΑΚΩΝΙΖΕΙΝ ΕΣΤΙ ΦΙΛΟΣΟΦΕΙΝ

Ἡ κατωτέρω παρατιθεμένη, ἔχουσα τὸν τίτλο «Τὸ Λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν» πρωτότυπος ἐργασία μου ἀφιεροῦται εἰς τὴν προσφιλὴν μνήμην ἐκλιπόντος διακεκριμένου συναδέλφου, τοῦ Ἰωάννου Κ. Παπαζαχαρίου, μεθ' οὗ καὶ συνειργάσθημεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐν ἀγαστῇ συμποίᾳ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Δικαιοσύνης.

Ὁ λόγος οὗτος, εἶναι, ὡς γνωστόν, τοῦ Πλάτωνος. Ὁ μέγας φιλόσοφος ἐν τῷ διαλόγῳ *Πρωταγόρας* (342α ἐπ.), νεανικῶ αὐτοῦ ἔργῳ, ἀποφαίνεται, διὰ στόματος τοῦ Σωκράτους, ὅτι ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία ἐγεννήθη τὸ πρῶτον ἐν Κρήτῃ καὶ Λακεδαίμονι καὶ ἐκεῖ ὑπάρχουσιν οἱ πλείστοι «σοφισταί» (ἐν ᾧ σοφισταί, ὑφ' ἧν ἐπικρατοῦσαν ἔννοιαν ἔχει ὁ ὅρος οὗτος κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πλάτωνος, δὲν ὑπῆρξαν ἐν Κρήτῃ καὶ Σπάρτῃ). Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς εἰς τὴν φιλοσοφίαν ἐπιδόσεως τῶν Σπαρτιατῶν ἐπικαλεῖται ὁ φιλόσοφος τὸ «βραχὺ καὶ συνεστραμμένον», ἥτοι μεστὸν ἐννοίας, τοῦ λόγου αὐτῶν. Ἐνεκα τούτου, λέγει ὁ φιλόσοφος, πολλοὶ κατενόησαν, καὶ ἐν τῷ παρελθόντι καὶ σήμερον, ὅτι «τὸ λακωνίζειν πολὺ μᾶλλον ἐστὶν φιλοσοφεῖν ἢ φιλογυμναστεῖν», ἥτοι ὅτι χαρακτήρ τῶν Λακόνων εἶναι πολὺ περισσότερον ἢ ἀγάπη τῆς σοφίας ἢ ἡ ἀγάπη τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων. «Οἱ κατιδόντες τοῦτο», λέγει ἐν συνεχείᾳ ὁ Πλάτων, «κατανοοῦσιν ὅτι τὸ φθέγγεσθαι τοιαῦτα ῥήματα, οἷα τὰ τῶν Λακόνων, εἶναι ἴδιον τελέως πεπαιδευμένου ἀνθρώπου». Πρὸς ἐπίρρωσιν δὲ τούτου, ἰσχυρίζεται ὁ Πλάτων, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἑπτὰ Σοφοί, ὧν καὶ παραθέτει τὰ ὀνόματα, ἐγένοντο πάντες «ζηλωταὶ καὶ μαθηταὶ καὶ ἐρασταὶ τῆς Λακεδαιμονίων παιδείας», ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ βραχεὰ καὶ ἀξιομνημόνευτα ῥήματα, ἅτινα οὗτοι ἐξήνεγκον ἀφιερῶσαντες, ὡς ἀπαρχὴν τῆς σοφίας, εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλ-

λωνος καὶ ἅτινα εἶναι αἱ πολυῦμνητοι ὑποθῆκαι «γνῶθι σαυτὸν» καὶ «μηδὲν ἄγαν», εἰς ἃ εἶναι προσθετέον, κατὰ τὸν Πλάτωνα, καὶ τὸ ὑπὸ τῶν σοφῶν ἐγκωμιαζόμενον φθέγμα τοῦ Μυτιληναίου Πιττακοῦ «χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι».

Οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν φιλόλογοι, ἔρρεπον πρὸς τὴν φιλολογίαν, ἐν ᾧ οἱ Λάκωνες ἦσαν βραχύλογοι, ἔρρεπον πρὸς τὴν βραχυλογίαν. Τὴν ἀντίθεσιν ταύτην ἐξαίρει ὁ φιλολάκων Πλάτων ἐν τοῖς *Νόμοις* αὐτοῦ (I 641ε). Ἡ πρὸς τὴν πολυμυθίαν καὶ καινοθηρίαν σύντονος ῥοπή τῶν Ἀθηναίων, ἐπιβιώσασα τῶν κλασσικῶν χρόνων, ἐπισημαίνεται, ὡς γνώριμον εἶναι, καὶ ἐν ταῖς *Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων* (17, 21), ἐνθα λέγεται: «Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον».

Τὴν πρὸς μακρηγορίαν τάσιν τῶν σοφιστῶν ἐξαίρει ὁ Πλάτων. Ὁμολογεῖται δ' ὅμως ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου ὅτι καὶ πρὸς βραχυλογίαν εἶναι ἱκανοὶ οὗτοι. Περὶ τῶν μαθητῶν τῶν σοφιστῶν, πολιτικῶν ῥητόρων, χαρακτηριστικὰ εἶναι ὅσα λέγει ὁ Πλάτων (ἐν *Πρωταγόρᾳ* 329α-β διὰ στόματος τοῦ Σωκράτους): «Ἐάν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥηθέντων, ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἤχεϊ καὶ ἀποτείνει ἐὰν μὴ ἐπιλάβηταί τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὕτω σμικρὰ ἐρωτηθέντες δόλιχον κατατείνουσι τὸν λόγον».

Καὶ πάλιν γενάρχης τῶν νοημάτων εἶναι ὁ Ὅμηρος. Ἀλλὰ καὶ τὰ παρ' Ὁμήρῳ μὲ ἀναγκάζει νὰ παραλίπω ἢ κλεψύδρα τοῦ λόγου. Ἡ αὐτὴ κλεψύδρα μὲ ἀναγκάζει νὰ παραλίπω τὰς κατὰ τῆς ἀκρασίας τοῦ λόγου ἐπόψεις τῶν προσωκρατικῶν φιλοσόφων, τῶν Πυθαγορείων, τῶν μεγάλων τραγικῶν ποιητῶν, τῶν ποιητῶν τῆς κωμωδίας, τοῦ φιλοσόφου Θεοφράστου, τοῦ Πλουτάρχου. Δὲν δύναμαι δὲ νὰ καταλίπω ἀμνημόνευτον καὶ τὴν ἐν τῷ θέματι συμφωνίαν τῆς διανοήσεως τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου. Πάντες οὗτοι ὡσαύτως συντόνως ἀποδοκιμάζουσι τὴν ἀκρασίαν τοῦ λόγου.

Ὡς ἐγκαινιαστὴς τῆς βραχυλογίας παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις φέρεται ὁ μέγας νομοθέτης Λυκοῦργος. Ἀναμφιβόλως ὁ Λυκοῦργος εἶναι μυθικὸν πρόσωπον, ἀλλ' ἡ συναφθεῖσα πρὸς τὸ ὄνομα αὐτοῦ νομοθεσία καὶ κατάστασις τῶν ἡθῶν εἶναι πραγματικότητες. Ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀπεδίδετο πάλαι εἰς τὸν Λυκοῦργον στενωτάτη σχέσις πρὸς τὴ θεότητα. Ὁ Λυκοῦργος φέρεται προσαγορευθεὶς ὑπὸ τῆς ἐν Δελφοῖς Πυθίας οὐ μόνον φίλος τῶν θεῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὗτος

θεός, ἐθρυλεῖτο δὲ καὶ τὸ θεόπνευστον, ἀπολλωνεῖου ἐμπνεύσεως, τῆς νομοθεσίας αὐτοῦ. Οὐδὲ δείγματα δὲ τῆς βραχυλογίας τοῦ Λυκούργου, ἢ ἄλλων ὀνομαστῶν Λακόνων, συγχωρεῖ ὁ χρόνος νὰ ἀναφέρω. Μόνον τοῦτο, ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου (*Βίος Λυκούργου* XIX, 7 καὶ ἀλλαχοῦ) ἀναφερόμενον, ἀρμόζει νὰ μνημονευθῇ: «Εἰς τὸν πολίτην τὸν ἀξιοῦντα παρ' αὐτοῦ νὰ ἰδρύσῃ δημοκρατίαν ἐν τῇ πόλει ὁ Λυκοῦργος ἀπεκρίνατο: 'Σὺ πρῶτος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν'». Ὁ λόγος οὗτος ἐκφράζει τὴν στερρὰν πεποίθησιν τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς ἀνάγκης, ὅπως ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ κρατῇ ἡ ἡγεσία τοῦ ἀνδρός.

Ὅντως «τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν». Ἀλλ' εἰς τό «λακωνίζειν» δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ μόνον ἡ ἔννοια τῆς βραχυλογίας. Ἐχει τοῦτο τὴν ἔννοιαν τοῦ καθ' ὅλου ἥθους τῶν Λακόνων. Ἄλλως τε τοῦ ἥθους τούτου συνάρτημα εἶναι καὶ τοῦ λόγου τὸ σύντομον. Οἱ Λάκωνες γνησίως ἐφιλοσόφησαν μετελθόντες τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας, κατὰ τὸ πλατωνικὸν *Τίμαιον* (47α), «μεῖζον ἀγαθὸν οὐκ ἦλθεν οὐθ' ἥξει ποτὲ τῷ θνητῷ γένει, δωρηθὲν ἐκ θεοῦ».

Τὸ ἥθος τῶν Λακόνων καταυγάζουσιν ὑπέροχοι ἠθικαὶ ἀξίαι. Ὁ φλογερὸς ἔρως τῆς ἐλευθερίας, ἡ ἀπειρος πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη, ἡ ὑπὲρ πατρίδος πρόφρων θυσία πάντων τῶν ἀγαθῶν, καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὸν πάτριον νόμον καὶ τὰ πάτρια ἥθη, ἡ ἀρχὴ τοῦ σεβασμοῦ, ἡ τοῦ βίου λιτότης, ἡ εὐγενὴς καὶ ὑπερήφανος φιλοτιμία, ἡ μεγαλοψυχία. Τὴν ἐσχάτην δὲ καταφρόνησιν ἐπεδείκνυν οἱ Λάκωνες πρὸς τοὺς ὀλιγώρως ἔχοντας πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον τῶν ἀξιῶν. Ἴδιος δὲ θὰ προσῆκεν ὕμνος καὶ πρὸς τὰς Λακαίνας, τὰς ἡρωίδας τοῦ «ἦ τὰν ἢ ἐπὶ τᾷς». Ἀλλὰ τοῦ χρόνου ἡ βραχύτης πενιχρὰν μόνον συγχωρεῖ ἀπεικόνισιν τοῦ πλούτου τῆς τῶν Λακεδαιμονίων ἀρετῆς.

Σώζει καὶ κραταιοῖ τὰς πολιτείας καὶ τὰς κοινωνίας ἡ παγκοσμίως τοσοῦτον δεινοπαθοῦσα σήμερον ἀρχὴ τοῦ σεβασμοῦ. Κοινωνία ἀνθρώπων, ἐν ἣ ἀγνοεῖται, ἢ μεγάλως ἀσθενοῦται, ἡ ἀρχὴ τοῦ σεβασμοῦ, φέρεται ῥαγδαίως πρὸς τὴν ἀποσύνθεσιν. Ὁ Λυκοῦργος ἐκράτυνε τὴν Σπάρτην ἐμπεδώσας τὸν ὑπὸ τῶν πολιτῶν βαθὺν σεβασμὸν τῶν νόμων, τῶν ὑγιῶν παραδόσεων, τῶν ἀρχόντων, τῶν καθ' ἡλικίαν πρεσβυτέρων.

Ὁ Λυκοῦργος ἐδίδαξε τοὺς πολίτας τὸ προαιρεῖσθαι τὸν θάνατον τοῦ αἰσχροῦ καὶ ἀτίμου καὶ ἐπονειδίστου βίου.

Γνώριμος εἶναι ἡ ἀφήγησις τοῦ Ἡροδότου (VII, 134) περὶ τῆς ἀνδρείας καὶ ὑπερηφάνου συμπεριφορᾶς τῶν δύο νεαρῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἔφερον τὰ ὀνόματα Σπερθίας καὶ Βούλις. Οὗτοι, ἀνῆκοντες εἰς εὐγενεῖς καὶ πλουσίας οἰκογενεῖας τῆς Σπάρτης, προσηνέχθησαν ἐκουσίως νὰ μεταβῶσιν εἰς Περσίαν, ἵνα θανατωθῶσιν ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, ὅστις ἠξίου νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας διὰ τὸν ὑπ' αὐτῶν φόρον δύο κηρύκων, οὓς εἶχε πέμψει ὁ πατήρ του, Δαρεῖος. Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ, ἐλλείψει χρόνου, παραπέμπω εἰς τὸν πατέρα τῆς ἱστορίας.

Εἰς τὸ «φιλοσοφεῖν» τῶν Λακῶνων ἀνήκει, ἀναμφιβόλως, καὶ τὸ μεγάθυμον, ἡ μεγαλοψυχία. «Ἐοικεν ἡ μεγαλοψυχία», λέγει ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς *Ἠθικοῖς Νικομαχείοις* (Δ.7. 1124α, 1 ἐπ.), «οἷον κόσμος τις εἶναι τῶν ἀρετῶν· μείζους γὰρ αὐτὰς ποιεῖ».

Κατὰ τὴν παράδοσιν (Πλουτάρχου, *Λυκούργου Βίος* III, 1 ἐπ.), θανόντος τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Πολυδέκτου, πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ τοῦ Λυκούργου, ὅστις Πολυδέκτης κατέλιπε κυοφοροῦσαν τὴν γυναῖκα του, ὅταν αὕτη δολίως προέτεινεν εἰς τὸν Λυκοῦργον νὰ θανατώσῃ τὸ μέλλον νὰ γεννηθῇ βρέφος, ἂν θὰ ἦτο ἄρρεν, ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ λάβῃ αὐτὴν γυναῖκα καὶ νὰ βασιλεύσῃ αὐτός, ὁ Λυκοῦργος ἀφαιρέσας ἀπ' αὐτῆς, δι' εὐπρεποῦς δόλου, τὸ γεννηθὲν ἄρρεν βρέφος, παρουσίασεν αὐτὸ εἰς τοὺς παρόντας προύχοντας τῆς Σπάρτης, κατέκλινεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἔδρας τοῦ βασιλέως καὶ ὠνόμασε Χαρίλαον, «διὰ τὸ τοὺς πάντας εἶναι περιχαρεῖς, ἀγαμένους αὐτοῦ τὸ φρόνημα καὶ τὴν δικαιοσύνην» λέγει ὁ Πλούταρχος.

Δεῖγμα περιτράνου Λακωνικῆς μεγαλοψυχίας ἐγένετο καὶ ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Λυκούργου πρὸς τινὰ νεανίαν, ὅστις, δημοσίᾳ καταδιώκων αὐτόν, ἔπληξε διὰ ῥάβδου καὶ ἐξώρυξεν αὐτοῦ τὸν ἓνα ὀφθαλμόν. Ἡ πληρεστέρα περὶ τοῦ γεγονότος ἀφήγησις ὑπάρχει ἐν τῷ τοῦ Πλουτάρχου *Βίῳ τοῦ Λυκούργου* (XI), καθ' ὃν ὁ νεανίας οὗτος ὠνομάζετο Ἀλκανδρος. Ἀκρῶς συγκινοῦσα εἶναι ἡ πρὸς τὸν Ἀλκανδρον τοῦτον φιλάνθρωπος καὶ ἀληθῶς χριστιανικὴ συμπεριφορὰ τοῦ μεγάλου νομοθέτου, ὅστις οὐ μόνον συνεχώρησε τῷ Ἀλκάνδρῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν οἰκιακὴν μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν προσέλαβεν αὐτόν. Καὶ δὲν ὑπῆρξε μὲν βεβαίως Λυκοῦργος ὡς πρόσωπον, ἀλλ' ὁ θρῦλος οὗτος καὶ τὰ λοιπὰ περὶ Λυκούργου ἀφηγήματα φωτίζουν τὰ γενναῖα ἦθη τῶν Λακῶνων. Καὶ ἄλλοι δὲ συγγραφεῖς ἀφηγοῦνται τὰ περὶ τοῦ συγχωρηθέντος νεανίου, καὶ ὁ στωϊκὸς φιλόσο-

φος Ἐπίκτητος (*Διατριβῶν* fragm. V) ὕμνεϊ ἐπὶ τούτῳ τὸν μέγαν Λακεδαιμόνιον.

Τὸ ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ πατρίδος μάχεσθαι καὶ ἀποθνήσκειν ἀπετέλει τὴν κυρίαν νομοτέλειαν τοῦ βίου τῶν Σπαρτιατῶν. Τοῦτο θαυμασίως εἰκονίζεται παρ' Ἡροδότῳ (VII, 104) ἐν τοῖς ὑπερηφάνοις λόγοις, οὓς ἀποτείνει ὁ Σπαρτιάτης Δημάρατος ὁ Ἀρίστωνος πρὸς τὸν στρατεύοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξην, ὅταν ὁ Ἀσιάτης δεσπότης ἐξέφρασε τὴν ἀπορίαν του πῶς οἱ τόσον εὐάριθμοι Ἕλληνες ἀποτολμῶσιν ἔνοπλον ἐναντίωσιν κατὰ τῶν ἀπείρως μεγαλυτέρων στρατιῶν του: «Οἱ Λακεδαιμόνιοι», εἶπεν ὁ Δημάρατος, «εἰς πρὸς ἓνα πολεμοῦντες οὐδενὸς εἶναι κατώτεροι, ὅταν δ' ὅμως πολεμῶσι πολλοὶ ὁμοῦ, εἶναι οἱ ἀνδρειότατοι τῶν ἀνθρώπων, διότι, καίτοι εἶναι ἐλεύθεροι, δὲν ἔχουσιν ἐλευθερίαν ἀπεριόριστον, ἀλλ' ὑπακούουσιν εἰς ἓνα δεσπότην, ἓνα νόμον, τὸν ὅποιον φοβοῦνται πολὺ περισσότερον, ἢ ὅσον φοβοῦνταί σε οἱ ἰδικοί σου».

Ἐν τῷ ἀπαραμίλλου δυνάμεως καὶ ἀληθῶς ἐπιγραμματικῷ ἀρχαίῳ κειμένῳ: «Ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γάρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοί σε». Καὶ συνεχίζει ὁ Δημάρατος: «Ἐκτελοῦσι δὲ πᾶν ὅ,τι ἐκεῖνος ἐπιτάσσει· ἐπιτάσσει δὲ πάντοτε τὸ αὐτό, οὐδὲ συγχωρεῖ εἰς αὐτοὺς νὰ φεύγωσιν ἐκ τῆς μάχης, ὅσον καὶ ἂν ἦναι τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ μένοντες ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτῶν ἢ νὰ νικῶσιν ἢ νὰ ἀποθνήσσωσιν» («ἐπικρατέει ἢ ἀπόλλυσθαι»). Ὁ Ἡροδότειος οὗτος «δεσπότης νόμος» εἶναι τὰ «κείνων ῥήματα», περὶ ὧν τὸ πασίγνωστο (Ἡροδότου VII, 228, 2) Σιμωνίδειον ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων Σπαρτιατῶν:

*ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι
τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι*

Ἀποφαίνεται ὁ προσωκρατικὸς Ἡράκλειτος (ἀπόσπ. 29 Diels-Kranz I): «Αἰρεῦνται γὰρ ἐν ἀντὶ ἀπάντων οἱ ἄριστοι, κλέος ἀέναον θνητῶν· οἱ δὲ πολλοὶ κεκόρηνται ὅκωσπερ κτήνεα». Τῶν Σπαρτιατῶν οἱ πλεῖστοι ἐγένοντο οἱ ἄριστοι τῶν ἀρίστων. Γνησίως φιλοσοφοῦντες ἐν τῇ εὐρείᾳ, πλατωνικῇ τοῦ ὄρου ἐννοίᾳ, ἥτοι ἀναζητοῦντες τὸ ἀληθές, τὸ γνήσιον, τὸ ἀκίβδηλον, τὸ ἀξίας μεστόν, ἐθήρευσαν ἀείποτε τὸ κλέος. Καὶ μαρμαίρει τὸ κλέος τῶν Λακῶνων ἐν τῷ ἀθανάτῳ εἰς τοὺς ἐν Θερμοπύλαις θανόντας ἐγκωμίῳ Σιμωνί-

δου τοῦ Κείου, τοῦ ὁποίου τὸ κάλλος θὰ ἐζημίου οἰαδήποτε μετάφρασις:

*Τῶν ἐν Θερμοπύλαισι θανόντων
 εὐκλεῆς μὲν ἄ τύχα, καλὸς δ' ὁ πότμος,
 βωμὸς δ' ὁ τάφος, πρὸ γόων δὲ μνάστις, ὁ δ' οἶκτος ἔπαινος·
 ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὔτ' εὐρὼς
 οὔθ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος·
 ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὅδε σηκὸς οἰκέταν εὐδοξίαν
 Ἑλλάδος εἴλετο· μαρτυρεῖ δὲ καὶ Λεωνίδας
 ὁ Σπάρτας βασιλεύς, ἀρετῆς μέγαν λελοιπῶς
 κόσμον ἀέναόν τε κλέος.*